

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

(рецензія на монографію «Інститути інформаційного суспільства
(адміністративно-правовий аспект)»

кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника Новицького А.М.)

Початок ХХІ століття відзначається стрімким вступом людства в інформаційну сферу складних комунікаційних процесів, які на засадах високої культури, моральності політичної і технічної еліт та населення обумовлюють вигляд і місце держав у світі, на світовому ринку товарів і послуг. Відбувається зміна способів виробництва, світогляду людей, міждержавних відносин, відносин у сфері економіки та торгівлі.

Структура монографічної роботи визначається характером комплексного теоретичного аналізу становлення та розвитку інститутів інформаційного суспільства. Книга має 444 сторінки, ілюстрована малюнками та таблицями, складається з 4 розділів, 6 додатків, завершується списком використаної літератури у кількості 618 назв праць вітчизняних і зарубіжних авторів.

Позитивно сприймається, насамперед, те, що у рецензованій монографії охоплені майже всі основні аспекти науково-правового аналізу змісту інститутів інформаційного суспільства. Глибоко продумана структура монографічного дослідження в цілому. Методологічно обґрунтовано автор вирішує спочатку загальні питання проблеми дослідження, щоб у протилежному випадку не зупинятися на їх трактуванні раз за разом при розв'язанні часткових аспектів досліджуваної проблеми. Одним з таких питань є розкриття змісту інституційного підходу у дослідженні правового забезпечення суспільних відносин в інформаційному суспільстві.

Цілком зрозуміло, що у першому розділі розглядаються саме теоретичні засади становлення та розвитку інформаційного суспільства. Що дало можливість виявити основні тенденції зародження інститутів та дослідити їх розвиток в історичній ретроспективі.

Досліджуючи феномен “інформаційного суспільства” як об’єкт правового регулювання автор робить висновок щодо необхідності проведення значної роботи з розробки значної кількості нормативно-правових актів, які б змогли врегулювати основні проблеми, які вже сьогодні існують у відносинах як між окремими громадянами так і на державному та міждержавному рівнях.

Заслугове на увагу авторське бачення певних соціальних елементів інформаційного суспільства, які об’єднуються за певними ознаками, однорідними суспільними відносинами та мають споріднені елементи правової регуляції, тобто автор розглядає правове регулювання формування окремих інститутів інформаційного суспільства. На основі аналізу різних підходів до визначення ознак інституту автор робить висновок щодо основних загальних ознак, що притаманні інституту інформаційного суспільства.

В другому розділі основна увага приділяється такому специфічному інституту інформаційного суспільства як Інтернет та розглядаються питання його правового та адміністративного регулювання. Заслугове на увагу спроба автора з’ясувати генезис “Інтернет” як специфічного об’єкту адміністративно-правового регулювання. Обґрунтованим є висновок автора що розвиток всіх сегментів як державного регулювання так і саморегулюючої системи суспільних відносин Інтернет призведе до формування нових інститутів, до створення нових елементів суспільних відносин, які повинні будуть врегульовані як на нормативно-правовому рівні, так і на рівні саморегулюючих систем, через дотримання певних правил поведінки, дотримання кодексів користувача, дотримання певних напрацьованих традицій.

Здійснивши аналіз міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в національному сегменті Інтернет Андрій Миколайович дійшов

висновку щодо необхідності на глобальному рівні розробки методології протидії фінансовим правопорушенням в мережі Інтернет.

Розглядаючи фінансові інститути інформаційного суспільства автор дає конкретні пропозиції щодо вдосконалення його правового регулювання. Зокрема визначивши сутність електронного оподаткування він пропонує авторське визначення поняття “електронне оподаткування”.

Варто особливо відзначити значимість викладеного матеріалу з аналізу проблем правового забезпечення формування окремих інститутів, притаманних інформаційному суспільству.

Грунтовною є і заключна частина роботи, в якій автор розглядає та аналізує концептуальні підходи щодо удосконалення державної політики в сфері формування інститутів інформаційного суспільства. Заслугоує на увагу дослідження автором правового забезпечення державної інформаційної концепції електронного урядування, за допомогою якої планується вирішити цілий ряд завдань щодо доступу до інформації, щодо подолання цифрової нерівності, щодо подальшого розвитку інформаційних технологій. І тому логічним є дослідження державних суб'єктів у сфері формування суспільних відносин інформаційного суспільства в Україні.

Цілком логічним є те, що закінчується монографічне дослідження підрозділом «Реалізація інформаційної політики в частині формування інформаційного суспільства в Україні», присвяченому дослідженню правового забезпечення інформаційної політики держави в частині формування інформаційного суспільства, формування та розвитку інститутів в Україні, притаманних інформаційному суспільству.

Дуже привабливою рисою аналізованої праці є приділена в ній велика увага теоретико-методологічним дослідженням феномену інформаційного суспільства, а в межах юридичних наук - його адміністративно-правових аспектів. Останнім часом в юридичній літературі автори не так часто вдаються до таких спроб. Оскільки фактор впливу інформації на суспільні відносини відобразився на всіх сегментах людського життя значна пізнавальна користь вбачається у поглибленому різноплановому підході до методології дослідження та до вибору сегмента дослідження.

Результати та отримані висновки є достатньо аргументованими, їх достовірність зумовлена тим, що дослідження ґрунтуються на широкій джерельній базі, нормативно-правових документах стосовно досліджуваної проблеми.

Аналіз використаних автором літературних джерел та архівних матеріалів свідчить про достатню глибину пошуку. Наукова цінність монографії полягає в тому, що робота є комплексним дослідженням проблеми становлення та розвитку інститутів інформаційного суспільства. Авторські ідеї із піднятих в монографії проблем створюють надійний методологічний фундамент всієї роботи і забезпечують концептуальну цілісність подальшого аналізу.

Практичне значення результатів і висновків роботи полягає в тому, що вони можуть бути використані для подальших досліджень загальнотеоретичних проблем розвитку правової системи України, вдосконалення адміністративно-правового регулювання становлення та розвитку інститутів інформаційного суспільства.

Цілком зрозуміло, що монографія містить ряд дискусійних положень, наприклад, щодо прирівнювання готівкових грошей до електронних грошей. Але підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що всі критичні зауваження в основному стосуються спірних положень, що не знижує в цілому позитивної оцінки цього актуального дослідження.

В цілому рецензована монографія представляє інтерес для науковців, студентів, практиків. Дана робота, безумовно, збагатила науку інформаційного права новими, достовірними, глибоко обґрунтованими положеннями, узагальненнями та висновками і у значній мірі заповнила прогалини у науково-теоретичному доробку з проблем правового регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні.

Костицький В.В.
(доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України)